. קסא טוש"ע ח"מ סי' תכה

קפניף א: בר ב מיי פייח מהלי חובל ומזיק הלכה יב סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימו

ג סמג עשין ה טוש"ע י"ד

מוסף רש"י

ויכול להצילו ויכול הנרדף להציל עצמו, באחד מאבריו. של רודף כגון לקטע רגלו, ולא הציל. אלא הרגו (לעיל נה.). במצות שבמיתה הכתוב ל**הרוג את חבירו** (לקמן עט כתובות דכתיב ואם אסון יהיה. שמתה האשה, ונתת נפש תחת נפש. ואע״פ שלא תחת נפש. ואע"פ שלא נתכוין אלא לחבירו, יאשמעינן נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב ירחורוח לג. ורנוי"ז לקחו עמ.). מתחייב בנפשו הוא. נרדיפה זו ואפילו אין הורגו, דתנן ואלו ניתנו להציל בנפשו הרודף אחר להרגו, משלומין וחיוב מיחה בחין כאחד (ב"ק קיו:). וכי עונשין מן הדין. מדין ה"ו. דיני ממונות ומלות עשה והלכות עבודה ופסולי אבל לא אוהרות ועונשע ולמידין ממנו לחלל בקדושת וענירין נונוט נטוני בקיוטת השם (ע"ז בז:). למה נאמר בכל מאדך. יאמר החביב שבהן וכל שכן שאינו חביב (יומא פב. וכעי״ז פסחים כה.). לכך נאמר בכל מאדך. מן החביב עליך (ברכות סא:) לפי שלפעמים שזה חביב ופעמים שזה חביב, לכך הולרכו שניהן לומר אהוב את בוראך יותר מן החביב עליך (פסחים כה.). כי כאשר יקום. ננערה המחורסה כחיב (יומא פב.). יכי מה למדנו מרוצח. כאן לפטור את האונס, דקאמר ליה קרא אין לנערה חטא מות כי כאשר יקום אונס פטור הכי נמי פטורה ולעיל עג.) שהוא כמשפט אונס פטור כדכתיב ולנערה לא תעשה דנר (פסחים כה:). הרי זה בא ללמד ונמצא למד. אלא משמע שזה בא ללמד על הנערה ונמלא שוכחב כאן ללמוד הימנה. כלומר נמצא אף איתקוש ותרוייהו ילפי מהדדי (לעיל עג.) והכי שוין, כמו (ישעיה כד) והיה כעם ככהן, ולא נאמר והיה

ניתן רשות לרואה שהוא

רב פפא אמר. הא דקתני אחותו יש לה קנס במפותה קאמר דבת קנסא נמי היא ולהלילה לא ניתן דהא אינה מקפדת: אביי אמר. לעולם בה א מיי פיש מהלי רולם באנוסה וכגון דיכול המציל להציל באחד מאבריו של זה שלא ניתן להורגו מעתה ור' יונתן בן שאול היא: ויכול. הנרדף או הרואהו להציל באחד מאבריו ולא הליל אלא בנפטו נהרג עליו: במלוח שבמיחה. שהוא מתכוין להרוג את חבירו והכה את האשה הכתוב מדבר: דרחיב ואם אסון יהיה. ואי לא מתכוין להרוג דשוגג הוא אמאי מקטיל אלא לאו ש"מ במתכוין וסתם רולח ניתן להלילו בנפשו כדאמרינן לעיל [עג.] וזה

יהא ממונו חביב עליו. שפ ספיף ג: דמדניתן להצילו בנפשו כל ג ומיי שם הלי יג: דכן דניתן בממונו: בי הוז ח מיי פ"ה מהלי שכן דניתן בממונו: בי הוז ח מיי פ"ה מהלי עונשין מן חדין. לא דמי שלא יהא ממונו חביב עליו. קםבר עונשין מן הדין. לא דמי לעונשין מן הדין דאפליגו בה אביי ורבא לקמן בפ׳ הנשרפין (ד' עו.) (ב) כדפרישית בפרק ד' מיתות (ד' נג: ד"ה השתא) והא דאילטריכא לעיל חד למעוטי עבודת כוכבים היינו נמי למאן דאמר עונשין ומ״ד אין עונשין הוה משני חד למעוטי בהמה דדמי לעריות ואידך איידי דכתיב נער כתיב נמי נערה:

אמילו

רב פפא אמר במפותה ודברי הכל אביי אמר ביכול להציל באחד מאבריו ורבי יונתן בן שאול היא דתניא ¢רבי יונתן בן שאול אומר ירודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו ויכול להצילו באחד מאבריו ולא הציל נהרג עליו מאי מעמא דרבי יונתן בן שאול דכתיב וֹגו׳ יוֹא״ר אלעזר (יחדו) וגו׳ יוא״ר אלעזר במצות שבמיתה הכתוב מדבר דכתיב יואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש ואפ"ה אמר רחמנא ולא יהיה אסון ענוש יענש אי אמרת בשלמא יכול להציל באחד מאבריו לא ניתן להצילו בנפשו היינו דמשכחת לה דיענש כגון שיכול להציל באחד מאבריו

אלא אי אמרת יכול להציל באחד מאבריו גמי ניתן להצילו בנפשו היכי משכחת לה דיענש דילמא שאני הכא דמיתה לזה ותשלומין לזה 🕪 לא שנא ידאמר רבא רודף שהיה ירודף אחר חבירו ושיבר את הכלים בין של נרדף. ובין של כל אדם פטור מאי טעמא מתחייב בנפשו הוא יונרדף ששיבר את הכלים של רודף פטור של כל אדם חייב של רודף פטור שלא יהא ממונו חביב עליו מגופו של כל אדם חייב שמציל עצמו בממון חבירו דורודף שהיה רודף אחר רודף להצילו ושיבר את הכלים בין של רודף בין של נרדף בין של כל אדם פטור ולא מן הדין שאם אי אתה אומר כן נמצא אין לך כל אדם שמציל את חבירו מיד הרודף: אבל הרודף אחר בהמה: תניא רשב"י אומר העובד עבודת כוכבים ניתן להצילו בנפשו מק"ו ומה פגם הדיום ניתן להצילו בנפשו פגם גבוה לא כל שכן ייוכי עונשין מן הדין קא סבר עונשין מן הדין תניא רבי אלעזר ברבי שמעון אומר המחלל את השבת ניתן להצילו בנפשו סבר לה כאבוה דאמר עונשין מן הדין ואתיא שבת יבחילול יחילול מעבודת כוכבים א"ר יוחגן משום ר"ש בן יְהוצדק נימנו וגְמרו בעליית בית נְתזה בלוד יכל עבירות שבתורה אם אומרין לאדם עבור ואל תהרג ∘יעבור ואל יהרג חוץ הכל מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים ועבודת כוכבים לא והא תניא א״ר ישמעאל מגִין שאם אמרו לו לאדם עבוְד עבודת כוכבים ואל תהרג מנין שיעבוד ואל יהרג ת"ל יוחי בהם יולא שימות בהם יכול אפילו בפרהםיא תלמוד לומר יולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי אינהו דאמור כר"א ידתניא ר"א אומר יואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשף ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך גילוי עריות ושפיכות דמים כדרבי דתניא ֹ∞רבי אומר ₃כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה וכי מה למדנו מרוצח מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש רוצח לנערה המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להצילו בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו ומקיש נערה המאורסה לרוצח מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה תהרג ואל תעבור רוצח גופיה מנא לן סברא הוא דההוא דאתא לקמיה ידרבה ואמר ליה אמר לי מרי דוראי זיל קטליה לפלניא ואי לא קטלינא לך אמר ליה לקטלוך ולא תיקטול מי יימר דרמא דידך סומק שפי, דילמא דמא דהוא גברא סומק מפי כי אתא רב דימי א"ר יוחגן לא שנו אלא שלא בשעת גזרת המלכות ∘ יאבל בשעת גזרת המלכות ∘ אפי' מצוה קלה יהרג ואל יעבור כי אתא רבין א״ר יוחנן אפי' שלא בשעת גזרת מלכות ∘ לא אמרו אלא בצינעא יאבל בפרהמיא אפי' מצוה קלה יהרג ואל יעבור מאי מצוה קלה אמר רבא בר רב יצחק "אמר רב אפילו

רודף היה שהיה מתכוין ואפ״ה כתיב דאם לא יהיה אסון שאין כאן חיוב מיתה ענוש יענש דמי ולדות: אי אמרת בשלמא וכו'. כגון שיכול הרואה להציל באחד מאבריו דהוא לא ניתן להורגו הלכך אין כאן מיתה ויענש: אלא אי אמרת וכו׳. אמאי יענש הא רודף הוא וניתן להליל בנפשו: דילמא שחני הכח. להכי משלם ואע"ג סדאיכא לד מיתה משום דמיתה לזה ותשלומין לזה המיתה והתשלומין אינן באין לו ע"י אדם אחד שהמיתה באה עליו בשביל חבירו שהיה מריב עמו והתשלומין דבעל האשה הן דאיניש דעלמא הוא הלכך לא מיפטר מתשלומין דהאי משום חיוב מיתה דמיחייב אאידך: לא שנא. אם היה כאן חיוב מיתה אין חילוק להתחייב תשלומין בין שהמיתה באה עליו בשביל בעל התשלומין בין שבאה עליו בשביל אחר פטור: מחחייב בנפשו הוא. ברדיפה זו שהרי ניתן להליל בנפשו ואע"ג דכלים הללו של שאר כל אדם הן דמיתה לזה ותשלומין לזה פטור: ורודף שהיה רודף. אחר חבירו להורגו וזה רודף אחריו להלילו ושיבר את הכלים וכו': סבר לה כאבוה. בעבודת כוכבים דעונשים מן הדין והדר יליף שבת בחלול חלול מעבודת כוכבים מחלליה מות יומת (שמות לא) ומזרעך לא תתן להעביר למולך ולא תחלל (ויקרא יח): נ**תוה.** שם האיש: יעבור ואל יהרג. וחי בהסים ולא שימות בהם: חוץ מעבודת כוכבים וכו'. לקמן יליף לה: בפרהסית. לקמן נע״בן מפרש כמה פרהסיא: לא תחללו. בפרהסיא איכא חלול השם ולריך לקדש את השם וזהו ונקדשתי שמוסר נפשו על אהבת יולרו: ואהבם אם ה' אלהיך. משמע שלא תמירנו בעבודת כוכבים: לכך נאמר וכו'. כלומר תהא אהבתו חביבה לך יותר מכל החביב לך: מה רוצח יהרג ואל יעבור. ואם אמר לו הוי רולח והרוג את הנפש ואם לאו הריני הורגך יהרג ואל יעבור: סברא הוא. שלא מדחה נפש חבירו דאיכא מרתי אבוד נשמה ועבירה מפני נפשו דליכא אלא חדא אבוד נשמה והוא לא יעבור דכי אמר רחמנא לעבור על המצות משום וחי בהם משום דיקרה בעיניו נשמה של ישראל והכא גבי רולח כיון דסוף סוף איכא איבוד נשמה למה יהא מותר

לעבור מי יודע שנפשו חביבה ליולרו

יותר מנפש חבירו הלכך דבר המקום

לא ניתן לדחות: מרי דוראי. אדון

עירי ונכרי הוה: מאי חזית דדמא

דידך סומק טפי. מי יודע שיהא דמך

 לקמן עט.
(לעיל מ.], ב) לקמן עט.
כמובות לג., ג) [עמ״ם לקמן עט. על הגליון], לוכן עם: כני האניןן, ד) ב"ק קיו: [ושם איתא רבה ועי' תום' כתובות ל: בד"ה רב אשין, ה) ולעיל נד. ושם נסמון, ו) וע"ו כז:], ז) יומא פה. ע"ו כז: נד., ה) ברכות סא: פסחים כה. יומא פב., ט) ולעיל עג. נט: יונח פב:, ש) [נכל המקומות אית' רבא וכ"א בשאילתות], לו להעביר את ישראל מדתה לעבודת כוכבים. מדתה לעבודת כוכבים. [בס"א: בשעת שמד], לש [ציל לאיכא], לש) [ויקרא

תורה אור השלם 1. ורי יועו אושים וונפו אַשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלְדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עֲנוֹשׁ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עֲנוֹשׁ יֵעְנֵשׁ בַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו נַעָנַשׁ בַּאֲשֶׁר יָשִית עָלָיו בַּעַל הָאִשְּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים: שמות כא כב 2. וְאָם אָסוֹן יִהְיֶה וְנְתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נְפֶשׁ:

שמות כא כג 3. וּשְׁמַרְתֵּם אֵת הַשַּׁבָּת כּוּ יִשְּבֶּיְ עָבּ עֶנוּי וַיִּשְּׁבָּוּ בִּי קֹדֶשׁ הָוֹא לְכֶּם מְחַלֵּלֶיהָ מוֹת יוּמָת בִּי בְּיִנְגֶּגֶ הָ בּוּוֹז וּבְּוּנִ בְּ כָּל הָעשָׁה בָּהּ מְלְאבָה וְנִבְרְתָה הַנָּפָשׁ הַהִּוֹא מקרב עמיה:

שמות לא יד וּמִזְּרְעֲךְּ לֹא תִתַּן זְעֲבִיר לַמֹּלֶךְּ וְלֹא זְעֲבִיר לַמֹּלֶךְּ וְלֹא להַעֲבִיר יְבָּבָּרָ אָת שַׁם אֱלֹהֶיוּךְ אֲנָי יְיֵ: אֲנָי יְיִ:

5. ושמרתם את חקתי וְאֶת מִשְׁפְּטִי אֲשֶׁר יַעֲשֶׁה אֹתַם הַאַדָם וַחֵי בַּהֵם אַנִי קָדְשִׁי וְנִקְדַשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יִי ָבְּתּוֹףְ מְקַדִּשְׁכֶם: מְקַדִּשְׁכֶם:

ויקרא כב דב 7. רְאָהַבְּתָ אַת יֵיְ אֱלֹהֵיף בְּכָל לְבָבְךְ וּבְּכָל נְפְשָׁךְ וּבְכָל מָאַדְף: דברים ו 8. וְלִנְעֵרְ לֹא תַעֲשָׁה דְבָר אַין לִנְעַרְ חַטָּא מָוְת בִּי בַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעָהוּ וּרְצְחוֹ נֶפֶשׁ בַּן הַדְּבָר הַזֶּה:

גליון הש"ם

גמ' יעכור ואל יהרג חוץ. עי' סוטה י ע"ב תוס' ד"ה :טו

הגהות הב"ח

(א) גם' ותשלומין לזה נ"ב עי׳ לעיל דף ט ע״ב ובב״ק עיי נעיל לף ט עייב וצבייק דף כג ע"א בתוס': (3) תום' ד"ה קסבר וכו' כדמפרש נפרק ארנע

חביב ונאהס ליולרך יותר מדם חבירך הלכך אין כאן לומר וחי בהם ולא שימות בהם שלא התיר הכתוב אלא משום חביבות נפשם של ישראל להקב״ה וכאן שיש אבוד נפש חבירו לא ניתן דבר המלך לדחות שלוה על הרליחה: ו**אפילו מלוה קלה יהרג ואל יעבור.** שלא ירגילו העובדי כוכבים להמריך את הלבבות לכך:

רודף אחריה שינילנה ממנו בנסשו של רודף, כדכמיב ואין מושיע לה, הא אם יש מושיע לריך להושיעה בכל אשר יכול אפילו בהריגמו, אם אין יכול להציל באחד מאבריו יהרגנו (שם ובעי"ד יואף פב). מה דרצח יהרג איל יעבור הרצח יהרג ואל יעבור שביה או (יומא שם, ובעי"ד פסחים שם). אף בערה המאורסה. אם יאמרו בעול ארוסם מבירך או מיהרג, יהרג ואל יעבור, אבל היא אינה מצווה למסור את נפשה, שם אתרו של אוג מכן רוס כמו שהארה מתן, את אם של בעל פכר אם לי רוס שם החבר בעל פכר אם לי המשבה אך בנה רוב המוחש במוחש במוחש בעל מון של ככר שלתי דר שם ליומא שם זורל, פכר לא יומא דירך סובק ספי כלומר מה דעתך למשכי מילת משום וחי בסם ולא שימות בסם, טעמו של דבר לפי שהביבה נפטן של ישראל נפי המקום וחוד מוחש במוחש במוחש במוחש של הבר לפי שהביבה נפטן של ישראל נפר המקום וחוד משל המוחש לעבור על מלומו, למה יהיה דמך חביב לשי יומר מדם חבירך ישראל (יומא שם, ובעידו פסחים שם) מי יאמר שנפשך חביבה לפני המקום לעבור על מלומו, למה יהיה דמך חביב לשי יומר משל אבר (פסחים שם) מי יאמר שנפשך חביבה לפני המקום יותר משל זה, דילמא של עכירה נעשית ונפש אבודה (פסחים שם).